

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára.

ELŐFIZETÉSI ÁR:	Szerkeszti : DR. CHARMANT OSZKÁR budapesti kir. közjegyző.	Szerkesztőség és kiadó- == hivatal ==
Egész évre . . . 10 kor.	Főmunkatárs : Dr. HOLITSCHER SZIGFRID budapesti kir. közj.-helyettes.	Budapest, Károly-körút 19.
Félévre . . . 6 „		

Tartalom : 1903—1905. évi közjegyzői statisztika. — Az új svájci öröklési jog. — Felsőbíróági határozatok. — Lapszemle. — Közlemények. — Külföld.

1903—1905. évi közjegyzői statisztika.

(Befejezés.)

A közölt adatok összefoglalása a következő eredményt adja:

I. Közjegyzők száma 1905-ben.

Budapesten	Nagyobb vidéki városokban	Vidéken	Összesen
16	43	225	284

ugy hogy az 1900. évi népszámlálás eredményét véve, a polgári népességből egy közjegyzőre esik:

44.779	22.230	66.670	58.805
--------	--------	--------	--------

Ezen számok, tekintettel a közjegyzői hivatás kizárólagosságára, különösen Budapesten és a nagyobb városokban, túlmagosaknak alig mondhatók, mert péld. Poroszországban, ahol a közjegyzők egyúttal ügyvédek és pedig rendszerint a legkeresettebb ügyvédek, egy közjegyzőre esik péld. Berlinben 13.470, Frankfurtban 18.366, Boroszlóban 20.124 lélek.

A közjegyző-helyettesek száma 106 volt, akikhez még 74 bejegyzett közjegyzői jelölt járul.

II. Ügyforgalom 1903—1905-ben.

278

Ügyletek	Budapest		Nagyobb városok		V i d é k		Összesen	
	Összesen	Egy közjegyzőre esik	Összesen	Egy közjegyzőre esik	Összesen	Egy közjegyzőre esik	Összesen	Egy közjegyzőre esik
I.								
Hozományelismervények								
1903.	252	15.75	363	8.44	671	3.08	1286	4.65
1904.	292	18.25	282	6.55	713	3.28	1287	4.66
1905.	228	14.25	280	6.51	706	3.14	1214	4.27
II.								
Házastársak és jegyesek közötti vagyonátruházások.								
1903.	228	14.25	1469	34.16	6456	29.58	8153	29.42
1904.	157	9.81	1663	38.60	6787	31.27	8607	31.19
1905.	161	10.05	1511	35.12	6770	30.04	8442	29.82
III.								
Házastársak és jegyesek által egymás részére kiállított meghatalmazások és bizonyító okiratok.								
1903.	252	15.75	410	9.53	1620	7.43	2282	8.24
1904.	360	22.50	473	11.00	1863	8.58	2696	9.76
1905.	424	26.50	551	12.81	2021	8.98	2996	10.55

279

IV.									
Vakok, siketnémák, siketek és némák által kiállított okiratok.									
1903.	11	0.68	44	1.02	221	1.01	276	1.00	
1904.	12	0.75	61	1.42	255	1.17	328	1.19	
1905.	5	0.31	58	1.35	242	1.08	305	1.08	
V.									
Adásvételi szerződések.									
1903.	482	30.12	3401	79.09	13270	60.87	17153	61.92	
1904.	541	33.44	3222	74.93	12172	56.09	15935	57.74	
1905.	603	37.70	3246	75.48	12826	57.00	16675	58.70	
VI.									
Egyéb vagyonátruházási szerződések.									
1903.	282	17.62	1779	41.37	5685	26.08	7746	27.94	
1904.	280	17.50	1793	41.70	6042	27.84	8115	29.38	
1905.	268	16.75	1790	41.63	6502	28.90	8560	30.14	
VII.									
Kölcsönkötelezvények és adóssági nyilatkozatok.									
1903.	1580	98.75	3681	85.60	7618	34.95	12879	46.45	
1904.	1321	82.56	3858	82.75	8458	38.98	13637	49.38	
1905.	1415	88.44	3987	92.72	8619	38.30	14021	49.42	

Ügyletek	Budapest		Nagyobb városok		V i d é k		Összesen	
	Összesen	Egy közjegyzőre esik	Összesen	Egy közjegyzőre esik	Összesen	Egy közjegyzőre esik	Összesen	Egy közjegyzőre esik
VIII.								
Közvégrendeletek.								
1903.	324	20·25	1515	35·23	4574	20·98	6413	23·16
1904.	339	21·20	1610	37·44	4777	21·92	6726	27·97
1905.	344	21·50	1671	38·85	5241	23·29	7256	25·55
IX.								
Örökösödési szerződések és halálesetre szóló ajándékozások.								
1903.	37	2·31	238	5·53	948	4·35	1223	4·41
1904.	33	2·06	281	6·53	737	3·40	1051	3·80
1905.	27	1·81	157	3·65	661	2·94	845	2·97
X.								
Felvett közjegyzői okiratok összesen.								
(I - IX. és egyebek.)								
1903.	4804	300·25	17205	400·12	52056	238·80	74065	267·35
1904.	4692	293·12	18970	441·15	51643	238·00	75305	272·90
1905.	4783	298·75	17574	408·70	50662	225·15	73019	257·05

XI.								
Közokirattá minősített magánokiratok.								
1903.	21	1·31	123	2·86	403	1·85	547	1·97
1904.	30	1·87	9	0·21	113	0·52	152	0·55
1905.	18	1·12	4	0·09	143	0·63	165	0·58
XII.								
Közokirattá minősített végrendeletek.								
1903.	20	1·25	5	0·12	9	0·04	34	0·12
1904.	16	1·00	5	0·12	10	0·05	31	0·11
1905.	17	1·06	4	0·09	23	0·10	44	0·15
XIII.								
Letett végrendeletek.								
1903.	209	13·06	197	4·58	273	1·25	679	2·46
1904.	233	14·50	225	5·23	318	1·46	776	2·80
1905.	214	13·37	193	4·49	318	1·41	725	2·56
XIV.								
Készpénz- és értékpapírlételek.								
1903.	250	15·62	157	3·65	318	1·45	725	2·62
1904.	264	16·50	117	2·72	161	0·74	542	1·95
1905.	295	18·50	105	2·44	136	0·60	536	1·88

Ügyletek	Budapest		Nagyobb városok		V i d é k		Összesen	
	Összesen	Egy közjegyzőre esik	Összesen	Egy közjegyzőre esik	Összesen	Egy közjegyzőre esik	Összesen	Egy közjegyzőre esik
XXII. Egyéb bírói megbízások.	800 788 687	50·00 49·25 42·93	1133 933 782	26·35 21·70 18·18	3002 2795 2549	13·77 12·79 11·29	4935 4516 4018	17·82 16·36 14·15
XXIII. Magánbeadványok.	1282 1303 1192	80·12 81·43 74·50	8369 8723 8018	194·62 202·86 186·46	35154 35584 34918	161·25 163·75 122·95	44805 45560 44128	161·75 165·07 155·38

Ezek szerint *emelkedés* tapasztalható azon ügyleteknél (I., II. és különösen III.), melyek a közokirati kényszer alá esnek; továbbá a kölcsönkötelezvényeknél és adóssági nyilatkozatoknál; a váltó-óvásoknál és végül a hagyatékoknál. Budapesten és a nagyobb vidéki városokban ezenfelül a névaláírás- és másolathitelesítéseknél is.

Ellenben *csökkenést* mutat az ügyforgalom, Budapestet kivéve, mindenütt *az adásvételi és örökösödési szerződéseknél; a vidéken általában a felvett összes közjegyzői okiratoknál és névaláírás-hitelesítéseknél* és mindenütt, *de különösen nagy arányban ismét a vidéken a magánbeadványoknál.*

Ezek a számok minden kommentár nélkül is többet mondanak, mint amennyit a községi jegyzők magánmunkálatti tevékenységének pusztító hatásáról és a vidéki közjegyzőség létalapjainak veszélyeztetéséről érvekben felhozni lehetne. Felhívjuk tehát ezen számokra az illetékes körök figyelmét, melyeknek ezidőszert épen alkalmuk van a közjegyzők országos egyletének felterjesztése kapcsán ezen kérdéssel foglalkozni és hisszük, hogy befolyással lesznek a döntésre, melytől a közjegyzőségnek — minden jogállam nélkülözhetlen egyik szervének — sorsa függ.

H. Sz.

Az új svájci öröklési jog.

(Folytatás.)

VI. A köteles rész.

A köteles rész — eltérőleg az általában elterjedt szabályozástól, — nem a jogosítottat a hagyatékából megillető és tőle meg nem vonható bizonyos hányadban van megállapítva, melynek kifizetését a jogosított az örökösöktől követelheti, amiből közvetve következik azután a hagyaték azon hányada, melyről örökhagyó *nem* rendelkezhetik; hanem fordítva, a hagyaték azon hányada van megállapítva, melyről bizonyos törvényes örökösök mellett mégis az örökhagyó szabadon *igen is* rendelkezhetik (u. n. disponibilis quota) és így a szabad rendelkezés alá nem eső hányadból a jogosítottat megillető törvényes örökrészben jelentkezik, közvetve a köteles rész, anélkül, hogy az eszerint közvetlenül egyáltalán megállapítva volna. A szabályozás ezen módja részben régi svájci hagyományokon nyugszik, részben pedig logikus következménye azon alapelvnek, hogy a végrendeleti öröklés a törvényes öröklési rend alóli kivételt jelent, mihez képest az, amiről szabadon végrendelezhetni, szintén, mint kivétel, kell hogy megállapítva legyen.

Amellett nem tagadható ezen szabályozás számos gyakorlati előnye, nevezetesen, hogy az örökhagyónak világosan meg van mondva, miről rendelkezhetik szabadon?

A disponibilis hányad megállapításából önként következik a jogosítottnak ép oly hányadszerinti védelme, mint a köteles rész kifejezett megállapítása mellett. Ily értelemben beszél a svájci törvény is több helyütt a rövidség kedvéért egyszerűen „köteles rész“-ről. Lényeges gyakorlati különbség azonban az, hogy míg a köteles rész általában elfogadott szabályozása mellett, a jogosított ezen címen az örökségben részesedni nincs jogosítva, hanem őt csupán a hagyaték pénzértékének megfelelően megállapított követelés illeti meg az örökös ellen: addig a svájci codex álláspontja szerint a hagyatékban a disponibilis quotát felülhaladó hányadából a jogosított ép úgy öröklő az ő törvényes örökrészét, mint a többi örökös, akik eszerint csupán az egész hagyatékhoz viszonyítva nagyobb hányadot fognak kapni. Természetesen nem érinti ez esetleges osztálymeghagyások érvényességét, amikor ezen szabályozás mellett is az örökös a köteles részre jogosítottnak csupán bizonyos összeg kifizetésére lehet kötelezve.

Ezen szabályozásnak megfelelően történik azután a „köteles rész“ érvényesítése is oly módon, hogy a jogosított az örökhagyónak rendelkezéseit a disponibilis quotára leszállíttatni van jogosítva.

1. §. *A köteles részre jogosított személyek.* Az örökhagyó, ha leszármazók vannak törvényes öröklésre hivatva, a hagyaték egy negyedéről, ha szülők a törvényes örökösök, a hagyaték feléről szabadon rendelkezhetik. (495. § 1.) Leszármazóknál tehát a törvényes örökrész $\frac{3}{4}$ -ede, szülőknél $\frac{1}{2}$ -e képezi a köteles részt.

A túlélő házastárstól meg nem vonhatja az örökhagyó leszármazók mellett a hagyaték felének haszonélvezetét, minden más öröklési viszonyok mellett pedig a hagyaték egy negyedét. (495. § 2.)

2. §. *A köteles rész kiszámítása,* a svájci codex álláspontja mellett a rendszerint felmerülő nehézségeket nem okozza. Nevezetesen nincs szükség külön szabályokra arra nézve, hogy a leszármazók köteles részének kiszabásánál kik veendőek számításba és kik nem? (Öröklésre képtelen, érdemetlen, lemondó, visszautasító és kitagadott leszármazók esetei.) A nem disponibilis hányadban egyszerűen érvényesül a törvényes öröklés rendje.

Csupán magának a hagyatékban megállapítására nézve állítatik fel egynéhány rövid szabály. Így: a vagyonállag megállapításánál irányadóul örökhagyó elhalálzásának időpontja szolgál (496. § 1.); számításba veendőek az örökhagyói tartozások, valamint a temetési és a leltározási költségek (496. § 2.); életbiztosítási összegek, melyek örökhagyó halálával esedékesek, a hagyatékhoz hozzá nem számíthatók, ha azokra 3-ik személy élők közötti jogügylettel jogot szerzett. (496. § 3.)

3. § *A köteles rész érvényesítése,* amint már megjegyeztett, az u. n. leszállítási keresettel (Herabsetzungsklage) történik. Az az örökös, akinek a szabad rendelkezés alá nem eső hányadból való törvényes örökrésze, örökhagyó halálesetre szóló rendelkezése által érték szerint csorbítva van, az illető rendelkezésnek a megengedett mértékre való leszállítását követelheti. (544. § 1.) Az erre irányuló kereset elévül 1 év alatt, azon naptól számítva, melyen az illető jogainak csorbításáról értesült és mindenestre 10 év alatt a sérelmes végrendelet kihirdetésétől, illetve más rendelkezésnél örökhagyó halálától számítva. Ha egy későbbi rendelkezés érvénytelenítése folytán egy korábbi rendelkezés okozza a sérelmet, az elévülés ezen érvénytelenítés időpontjával veszi kezdetét. Végül

kifogás alakjában a leszállítás iránti igény bármikor érvényesíthető (551. §).

A leszállítási kereset megilleti a fizetésektelen örökös hitelezőit is, ha azt az örökös felhívás ellenére meg nem indítja (545. §). A leszállítás iránti igénynek csupán akkor van helye, ha a „köteles rész” érték szerint tényleg megsértettek jelentkeznek. Nem forog ez azonban fenn, ha egyszerűen osztálymeghagyásokról van szó. Ilyenkor tehát nem leszállításnak, hanem az egész hagyatékban való egyenlő törvényes öröklésnek van helye és azon örökösök, akiknek bizonyos hagyatéki vagyontárgyak jutnak a többiekkel szemben, kifizetésre vannak kötelezve. Sőt a törvény felállítja azon vélelmet, hogy az egyes törvényes örökösök javára szóló rendelkezések elsősorban csupán osztálymeghagyásoknak tekintendők. (544. § 2.) Így ha például örökhagyó, kinek vagyona 60,000 K, A. fiának 40,000 K értékű házáat és B. fiának 20,000 K értékű birtokát hagyja, C. fiú nem leszállítást, hanem A-tól 20,000 K-nak készpénzben való kifizetését igényelheti. Ha ellenben ezen rendelkezés A. és B. javára szóló kifejezett kedvezményezés alakjában történt, akkor C. csak leszállítást és a köteles rész, vagyis $\frac{20,000 \times 3}{4} = 15,000$ K kifizetését igényelheti. És pedig ennek kifizetésére A. és B. abban az irányban kötelezvék, amelyben a nekik hagyott érték köteles részüket felülhaladja. (544. § 3.) Vagyis A. kap: 15,000 K mint köteles részt + 12,500 K, a végrendelet alapján = 27,500 K; B. kap: 15,000 K mint köteles részt + 2500 K a végrendelet alapján = 17,500 K és C. kap: 15,000 K mint köteles részt. Úgy hogy C-nek kifizetni tartozik A. 12,500 K-t, B. pedig 2500 K-t.

Ha a „köteles részt” egy hagyomány sérti, a terhelt választása szerint vagy kiadhatja a hagyományozott tárgyat a többlet visszatérítése ellenében (amit az a hagyományos, aki egyúttal örökös, követelhet is), vagy a hagyomány helyett egyszerűen kifizetheti a disponibilis hányadnak megfelelő értékészrt készpénzben (546. §).

Ép úgy, mint a halálesetre szóló rendelkezések, leszállítás alá esnek és így a hagyaték megállapításánál hozzászámítás tárgyát is képezik (496. § 3.) a következő élők közötti juttatások: 1. amit az örökhagyó az örökrészbe leendő betudás mellett juttatott (hozomány, kiházásítás stb. 634. §); 2. amit az öröklésről való lemondásért szolgáltatott; 3. amit a végrendelet korlátainak kijátszása célzatával idegenített el; 4. amit a halálát megelőző 10 éven belül

vagy a szabad visszavonás fentartásával ajándékozott el (547. §). A jóhiszemű részesített azonban visszatérítésre csak a meglévő gazdagodás erejéig kötelezhető. (548. § 1.) A lemondónak fizetett értéknek csak a köteles részét felülhaladó része esik leszállítás alá. (553. § 2.)

A leszállítás alá elsősorban a halálesetre szóló és azután az élők közötti rendelkezések esnek, utóbbiak közül pedig elsősorban az újabbak és azután a régebbiek (550. §). Ha a köteles részt haszonélvezet vagy járadékok sértik, a jogosított választhat ezeknek megfelelő leszállítása vagy helyettük egyszerűen a disponibilis hányadnak tulajdoni joggal való átengedése között (549. §).

4. §. A *kitagadás*. A köteles rész egészben vagy részben megvonható attól: 1. aki az örökhagyó vagy egy hozzá közel álló személy ellen súlyos büntetést követett el; 2. aki az örökhagyóval szemben fennálló családjogi kötelezettségeinek nem tett eleget; 3. aki könnyelmű vagy erkölcstelen életmódot folytat (497. §). Az örökhagyó, különösen az utóbbi esetben, legjobb belátása szerint, természetesen az „exhereditatio bona mente facta“-t is választhatja anélkül, hogy a törvény azt mint külön intézményt ismerné.

A kitagadás csak végrendeletben és az ok kifejezett megjelölése mellett történhetik, melynek valódiságát tagadás esetében az köteles bizonyítani, aki a kitagadásból előnyt húz. Ha ez a bizonyítás azonban nem is sikerül, a kitagadást tartalmazó végrendeleti intézkedés a köteles részt felülhaladó részében mindenesetre érvényes (499. §).

A jogosan kitagadott köteles részéről az örökhagyó szabadon rendelkezhet, ennek hiányában pedig az a törvényes örökösöknek jut, mintha a kitagadott az örökség megnyílását meg sem élte volna (498. §). Eszerint tehát a kitagadás nem befolyásolja, nevezetesen nem növeli a többi örökösök köteles részét; továbbá annyiban nem hat ki a kitagadott örököseire, hogy rendelkezés hiányában ezek mint örökhagyónak is törvényes örökösei az örökségben, esetleg (például a kitagadott gyermek leszármazói) résztvesznek, anélkül azonban, hogy őket köteles rész iránti igény is megilletné.

A megbocsátás általi megszűnés, valamint az érdemtelenségnél, úgy a kitagadásnál sincs elismerve, a kifejezett kitagadás épen azt bizonyítván, hogy örökhagyó nem bocsátott meg.

Felsőbirósági határozatok.

Közjegyzői rendtartás.

228. Beigazoltatott, hogy az egyik ügyleti tanu Ö. M. az okirat kiállításakor M. M. közjegyző szolgálatában állott s így az 1874. évi XXXV. t.-cz. 72. §-ának c) pontja alapján ügyleti tanuul nem lett volna alkalmazható, minélfogva a kiállított okirat a most idézett törvénycikk 68. §-ának 2. bekezdése értelmében közokirat erejével nem bír. Minthogy azonban ugyanezen szakasz végső bekezdése értelmében a bíró az általános törvénykezési szabályok szerint ítéli meg, hogy a hiányos közjegyzői okirat érvényes magánokiratnak tekinthető-e s minthogy ez az okirat az 1876. XVI. t.-cz. 23. §-ában foglalt kellékeknek mindenben megfelel, ez az okirat közjegyzőnél letett írásbeli magánokiratnak tekintendő; s mivel abban egyedül az örökhagyó, nem pedig az ő és alperes közös rendelkezései foglaltatnak, azt érvényes okiratnak elfogadni kellett. (Nagyvárad i. tvszék és tábla).

Az elsőbiróság által kifejtett indokoknál fogva az E) alatti ajándékozási szerződés közokirat erejével nem bír és az csak mint magánokirat jöhet tekintetbe. A halálesetre szóló ajándékozások alaki kellék tekintetében, az 1876. XVI. t.-cz. 33. §-a értelmében csak azon esetben érvényesek, ha azok a felhívott törvényben az írásbeli magánvégrendelet, a közvégrendelet, vagy a közjegyzőhöz letéteményezett írásbeli magánvégrendeletre előírt kellékekkel készítetnek. Az E) /. a. ajándékozási szerződés azonban nem felel meg e kellékek egyikének sem. Tekintve ugyanis, hogy K. B. ajándékozó a kérdéses ajándékozási szerződést nem sajátkezűen írta, hanem a harmadik személy által írt okiratot csak aláírta, minthogy azt csak három tanu írta alá, névszerint M. K., Ö. M. és a szintén tanunak tekintendő . . . közjegyző; a fentebb felhívott 1874. XVI. törvénycikk 1. §-ának b) pontja szerint pedig ily esetben az írásbeli magánvégrendelet alaki érvényességéhez pedig 4 tanu kívánatik: ebből nyilvánvaló, hogy a többször említett E) /. alatti halálesetre szóló ajándékozás alakilag nem felel meg az írásbeli magánvégrendeletek alaki érvényességéhez előírt alaki kellékeknek. Nem lévén a kérdéses ajándékozás közokirat, a közvégrendeletekre előírt alaki kellékekről szó nem lehet. Ép oly kevéssé lehet szó a közjegyzőnél letéteményezett írásbeli magánvégrendeletre előírt kellékekről, minthogy az okirat a közjegyzőnél letéteményezve nem lett, s illetve nem tartatván meg az 1876. évi XVI. t.-cz. 23. §-ában előírt rendelkezések, az a közjegyzőnél letettnek nem tekinthető.

A kifejtettek szerint a E) /. alatti halálesetre szóló ajándékozás alakilag érvénytelen. (Curia 1906. aug. 28. 4240/1905. sz.).

Hagyatéki eljárás.

229. Az 1894. évi XVI. t.-cz. 84—86. §-ai értelmében való perre utasításnak csak abban az esetben van helye, ha az igénylők között az örökösödési jog képezi a vita tárgyát. Minthogy azonban a jelen ügyben nem az örökösödési jog képezi a kiskorú örökösök és anyjuk között a vita tárgyát, hanem az, hogy a kiskorú örökösök anyja által hozomány és követelési jogcímeiken igényelt 69,995 kor. 76 fillér hagyatéki terhet képez-e vagy sem; s tekintettel arra, hogy Budapest székesfőváros árvaszéke, mint a kiskorú örökösök gyámhatósága az özvegy által a hagyaték ellen támasztott ezen 69,995 kor. 76 fillért hagyatéki teherként el nem ismerte; tekintettel továbbá arra is, hogy a hagyaték ellen támasztott és az örökösödési eljárás során az örökösök által el nem ismert követelések csakis a törvény rendes útján érvényesíthetők, a hitelező által az örökösök ellen és az ily vitás követelési igények a hagyatéki vagyonnak az örökösök részére való átadását nem akadályozzák: mindezeknél fogva az elsőbiróság végzését a rendelkező részben említett módon megváltoztatni kellett. (Curia 1906. június 20. 5313. sz. a budapesti kir. tábla indokainak hahagyásával).

*

230. Az 1854. augusztus 9-iki nyílt parancs 22. §-a értelmében a külföldinek az osztrák állam területén levő ingatlanaira vonatkozólag a hagyatéki eljárásra az osztrák bíróság illetékes, ha csak ellenkező értelmű államszerződés nem létezik. E nyílt parancs Fiumében még érvényben lévén, az idézett szakaszban említett osztrák állam helyett most a magyar állam értendő és e szerint Fiumében szabály az, hogy a külföldiek magyar állam területén levő ingatlanra vonatkozólag a hagyatéki eljárásra a magyar bíróság illetékes. E szabály megegyez a magyar örökösödési eljárásról szóló 1894. évi XVI. t.-cz. 8. §-ának szabályával.

Horvát-Szlavonországok Magyarországgal egy és ugyanazon államközösséget alkotnak ugyan, de az 1868. évi XXX. t.-cz. értelmében részben külön jog alatt állanak. Az oly jogszabályok szempontjából, a melyekre vonatkozólag Horvát-Szlavonországok külön jog alatt állnak, tehát Magyarországtól külön jogterületet alkotnak, Horvát-Szlavonországokra és a Horvát-Szlavonországokban községi illetőséggel bíró magyar állampolgárokra rendszerint ugyanazon vagy hasonló szabályok nyernek alkalmazást, mint a külföldre, illetve a külföldi állampolgárokra. Így a házassági törvény 147. §-a értelmében Horvát-Szlavonországokra vonatkozólag a külföldiek házasságára és a külföldön kötött házasságokra vonatkozó elvek alkalmazandók, a Cs. T. 73. §-a értelmében pedig a csődeljárás a Horvát-Szlavonországokban levő ingatlanokra nem terjed ki. Ezekből következik, hogy a hagyatéki eljárásra vonatkozó szabályok szempontjából is, mint amelyekre vonatkozólag Horvát-Szlavonországok az 1868. évi XXX. t.-cz. értelmében külön jog alatt álla-

nak, a Horvát-Szlavonországokban községi illetőséggel bíró magyar állampolgárokra ugyanazokat a szabályokat kell alkalmazni, mint a külföldiekre. Tehát a Horvát-Szlavonországokban elhalt ottani községi illetőséggel bíró magyar állampolgároknak Fiumében levő ingatlanára vonatkozólag nem a fentidézett nyílt parancs 21. §-a, hanem annak fentidézett 22. §-a lévén alkalmazandó, az említett ingatlanokra a hagyatéki eljárás a fiumei bíróság hatáskörébe tartozik és a horvát-szlavonországi bíróságok által hatálylyal nem eszközölhető. Ennélfogva és felhozott indokainál fogva az elsőbíróság helyesen tagadta meg a megkereső horvát-szlavonországi bíróságnak a Fiumében levő ingatlanokra vonatkozó megkeresése teljesítését. (Budapesti tábla 1906. szeptember 11. 7070. sz.)

*

231. A törvénytelen származású öröknyelő és anyjának oldalrokonai közötti törvényes örökösödés nincs törvény által szabályozva s így anyja oldalrokonainak örökösödési igénye tagadás esetén azok által igazolandó, kik arra hivatkoznak: a törvényen alapuló szállományi jogra hivatkozó jogügyi igazgatóval szemben tehát azokat az igénylőket kellett perre utasítani, kiknek igénye vitás. (Curia, 1906. június 26. 5582. sz. a pozsonyi tábla indokainak hhagyásával).

Telekkönyvi rendtartás.

232. A „Balaton Club“ egyesület a cs. és kir. szab. déli vaspálya-társaság vasutvonalától számított 30 méteren belől épületet akar emelni. A vaspálya-társaság az építkezést azzal a feltétellel engedi meg, hogy a vasuti forgalomból eredhető tűzkárokért nem felel. A „Balaton Club“ e szolgálmi jognak a vaspálya-társaság javára leendő bekebelezését kérte.

A kérvény elutasítatik és az elutasítás a köröshegyi 721. sz. tkjvben feljegyeztetik. A tkvi rdts. 63. §-a szerint ingatlan javakra csak azon jogok kebelezhetnek be, melyek törvényes fogalmuknál fogva dologbani jogok vagy melyek a dologhozi jogok közé tartoznak ugyan, de a tkvi bejegyzés által a törvény által meghatározott dologbani jog minőségét nyerhetik. A kártérítéshez való jog pedig nem dologbani jog, sem az e tekintetben irányadó osztrák polg. törvk. 477. §-a szerint nem szolgálmi jog és így az tkvi bejegyzés tárgyát sem képezi. (Pécsi tábla 1906. febr. 27. 89. sz.)

*

233. Csak az a hitelező van feljogosítva a tulajdonjognak adósa nevére való bejegyzését kérelmezni, akinek részére az adós az ingatlanra zálog- vagy alzálogjogot engedett. Nem tekinthető ily érdekeltnek azon hitelező, ki zálogjogának előjegyzését váltók alapján kérte, anélkül, hogy a zálogjog vagy alzálogjog bejegyzésére vonatkozó engedélyt felmutatta volna. (Curia 1906. június 26. 4049. sz.)

*

234. Tekintve, hogy a telekkönyvi rendtartás 57. §-ában foglalt az a korlátozás, mely szerint birtokrésztetekre vagy a telekkönyvi jószágtest avagy közös jutalék egy részére zálogjogot szerezni nem lehet, más dologbani jogokra és így a hasznélvezetre sem terjed ki: ennélfogva a kérelem alapjául szolgáló és egyébként a telekkönyvi rendtartás 81. és 82. §-ainak mindenekben megfelelő okirat alapján, tekintve, hogy más telekkönyvi akadály sem forog fenn, a holtiglani hasznélvezeti jognak a folyamodók javára való bekebelezését a kárászteleki 121. sz. telekkönyvben foglalt 128. hrsz. ingatlan részlet fele részére el kellett rendelni. (Debreczeni tábla 1906. február 6. 88. sz.)

Czégügyek. Váltóóvás.

235. A tábla nem tette magáévá az elsőbíróság végzésének 2. pontjában foglalt azt a kijelentést, hogy a „Turul“ szónak a czégszövegbe való felvétele a kért bejegyzés megengedését gátolja, mert a folyamodó által választott „Turul népbank-szövetkezeti“ czégszöveg az elsőbíróság jelentéséből kitünőleg már bejegyezve levő „Turul czipőgyár részvénytársaság“, „Turul alkoholmentes italgyár részvénytársaság“ és „Turul mészároskellékek feldolgozására alakult részvénytársaság“ czégektől a „Turul“ szó azonossága mellett is világosan különbözik és így a K. T. 17. §-ának szabályába nem ütközik.

De helyes az elsőbíróság végzésének 3. pontjában foglalt az a kijelentés, hogy a folyamodó által választott czégszövegben a „népbank“ szó nem felel meg a szövetkezetekre is kiterjedő czégvalódiság elvének, mert „népbank“ elnevezés alatt a forgalomban elfogadott rendes szóhasználat szerint nagyobb szabású pénzügyintézet szokás érteni, mint a minő az alapszabályok 3. §-a szerint csupán tagjai betéteit gyűjtő és tagjainak kölcsönökét adó folyamodó szövetkezet és így a „népbank“ szónak a czégszövegbe való felvétele a forgalomban lényegesnek tartott körülmény tekintetében tévedésekre adhat okot. Ennélfogva a felfolyamodásnak nem lehetett helyt adni. (Budapesti kir. tábla 1906. május 2. 968. sz.)

*

236. A keresk. törvény megadja ugyan azt a jogot, hogy czégül csupán a vezetéknev használtsék; mégis abban az esetben, ha a férjes nő férjének vezetéknevét akarja czégül használni, akkor a czégben melléknevét is legalább jelezni tartozik akként, hogy a czégül használni kívánt név férje nevével megkülönböztethető legyen; minthogy azonban W. M.-né a melléknev ilyen jelzése nélkül kívánja férje vezetéknevét a bejegyeztetni kért „Winkler és Friedmann“ czégben használni és minthogy e nélkül a férje nevével meg nem különböztethető: helyesen utasította el a másodbíróság folyamodókat azzal a kérelmükkel, hogy közkereseti társas

cégük „Winkler és Friedmann“ szöveggel jegyeztessék be a cégjegyzékbe. (Curia 1906. június 5. 659. sz.)

*

237. Helyesen mondta ki az elsőbíróság, hogy a cégszövegbe felvenni kívánt „Országos“ jelző felvétele, mint a szövetkezetekre is kiterjedő cégvalódiság elvébe ütköző, meg nem engedhető és e kimondás helyességét nem érinti a felfolyamodásban említett az a körülmény, hogy az állam az alakulandó szövetkezetet támogatni fogja, de nem forog fenn egyéb oly körülmény sem, mely az említett jelző használatát jelen esetben megengedhetővé tenné. (Budapesti kir. tábla, 1906. május 6. 1302. sz.)

A közjegyzői gyakorlatot érdeklő jogesetek.

238. Felperesek a végrendeletet érvénytelennek kérték kimondani azért, mert az örökgyó férje halála után tett hosszabb külföldi utazása alkalmából a végrendeletet abban a feltevésben készítette, hogy őt útjában baj érheti s arra az esetre vagyona felett viták ne támadjanak. Az ebből a célból, tehát ideiglenes rendelkezéssel készített végrendeletet hazaérkezte után, minthogy annak célja és rendeltetése megszűnt, az elsőrendű alperestől visszavette és megsemmisítette. Nem teszi azonban a végrendeletet érvénytelenné elkészítésének vitatott indoka még azon esetben sem, ha igazoltatnék is, hogy az örökgyót a végrendelet tételére csakugyan az a feltevés indította, mert ezen indokból készített végrendelet is mindaddig érvényben marad, amíg vissza nem vonatik, vagy meg nem másítatik. A végrendelet visszavonását pedig a felperes által vitatott az a tény, hogy örökgyó külföldi útjáról való hazaérkezte után a végrendeletet elsőrendű alperestől visszavette s megsemmisítette, nem igazolja. A végintézkedést ugyan nemcsak az 1876 : XVI. t.-cz. 35. §. szabályai szerint lehet megszüntetni vagy megváltoztatni, hanem, amint arra az idézett §. 2. bekezdése utal is, nincs kizárva az sem, hogy ily kifejezett visszavonás nélkül a végintézkedés más módon, nevezetesen annak megsemmisítése által is megszüntetessék, mert ezzel is végrendelezőnek a végintézkedés megszüntetésére, visszavonására irányuló akarata jut kifejezésre. Ezen esetben azonban azok a tények, hogy örökgyó a végrendeletet annak 7. pontja szerint két (2) példányban állította ki s örökgyó a végrendeletnek csak egyik példányát semmisítette meg, annak másik példánya pedig irományai között sértetlenül megmaradt, éppen az örökgyó ellenkező akaratát igazolják. (Curia 1906. május 2. 1098. sz.)

*

239. Az a körülmény, hogy a végrendelet keltében a számjegyekkel írt nap mellett betűkkel más nap van írva, a végrendelet keltezésének oly lényeges hiányát, amely a végrendelet semmiségét eredményezné, nem tekinthető. (Curia 1906. május 29. 5527/905 sz.)

*

240. A per során bizonyítást nyert az a felperes által is beismert ténykörülmény, hogy felperes az örökgyó által az ő részére végrendeletileg hagyományozott 100 kor.-át dr. L. ügyvédre engedmény útján átruházta, ez pedig a hagyományozott összeget alperes ellen per útján érvényesítve, behajtotta, amiből okszerűen megállapítható, hogy felperes a végrendeletet ezen intézkedésében maga is érvényesnek tekintette. Minthogy pedig az, aki a végrendeletnek reá nézve kedvező rendelkezését elfogadja, ugyanazt a végrendelet egyéb rendelkezéseiben megtámadni nem jogosult s így felperes a végrendeletnek sem bel-, sem külkellékek hiányából érvénytelenítését joggal nem követelheti: az alsóbíróságok felperest helyesen utasították el keresetével, miért is a másodbíróság ítélete az itt felhozott indokoknál fogva helybenhagyandó volt. (Curia 1906. május 16. 2743. sz.)

*

241. A végrendelet értelmezése útján azt kellett megállapítani, hogy a végrendelet következő szövegében: „Végrendelet. Halálom esetére a következő végintézkedést teszem: összes vagyonomban kedves és szeretett feleségem W. R. örökösödjék, egyben azonban a következő kérést intézem hozzá: hogy nővéremnek, özv. B. F.-nének, annak haláláig negyedévenként 2000 K-át fizessen“, örökgyó hagyományt rendelt, a felperesnek életjáradékot hagyományozott, mely hagyomány már természeténél fogva nem lévén a hagyatéki vagyomból azonnal kiadható, annak élvezését örökgyó nem a hagyatéki vagyon egy részének elkülönítése útján, hanem az alperesre előnyösebb módon, az alperes lehető kimelésével kívánta örököse által teljesíttetni. Ilyeténvaló értelmezés, még ha nem vétetnék is külön figyelembe az örökgyónak az elsőbíróság által is méltatott társadalmi műveltsége és jogi képzettsége, annyival inkább helytálló, mert a tiszta hagyatékot a törvénynél fogva a végrendeleti örökös igényét megelőző sorban terhelik a végrendeletben mások részére rendelt szolgáltatások, ennél fogva ha kétségtelenül megállapítható a végrendelező hagyományozó szándéka, annak érvényességéhez nem szükséges, hogy parancsoló, szigorú kifejezésekkel nyilváníttassék ki, másrészt, mert az évjáradékrendelés az „egyben azonban“ szavakkal kapcsolatba van hozva az örökös rendeléssel s már az kizárja, hogy döntő súly a használt „kérem“ szóra helyeztessék, azaz: hogy a végrendeletben a hagyományrendelés iránt szabatosan és határozottan megnyilvánult akarat ezáltal a végrendelező pusztá óhajtásának minősítessék akkor, midőn erre semmi támogató adat nincs a perben. (Curia 1906. május 25. 1466. sz. a bpesti tábla indokainak helybenhagyásával.)

*

242. Az ideigl. törv. szab. 12. §-ának rendelkezéséből nyilván kitűnik, hogy az ági vagyonban is a nagyszülők csak akkor örökösödnek, ha sem szülők, sem tőlük leszármazó oldal-

rokonok nincsenek és hogy a szülők és azoknak leszármazói a nagyszülőket feltétlenül, tehát akkor is kizárják, ha a hagyatéki vagyon még életben levő egyik távolabbi felmenőtől eredt, következően a kérdéses hagyatékban S. L. után nem az anyai nagy-apa, hanem az örökhagyót megelőzően elhalt anyát az ideigl. törv. szab. 11. §-a értelmében képviselő leszármazók vannak az örökösödésre hivatva. (Curia 1906. szeptember 5. 2225/1905 sz.)

*

243. Mindaddig míg az ági vagyon értékét meghaladó hagyatéki vagyon létezik, ebből az ági vagyon értéke kihatandó. Az öröklött vagyon az ágon csupán az első szerzőig mehet vissza, s azon esetben, ha az első szerzőtől leszármazó oldalrokonok nincsenek, az ettől eredő vagyon jogilag a szerzemény természetét ölti magára, s a szerzeményre nézve megszabott örökösödési szabályok szerint száll át az utódokra (Curia 1906. május 1. 8379/905. sz. a budapesti tábla indokainak hahagyásával.)

*

244. Ami felperes keresetének azt a részét illeti, amely a végrendelet alapján utóöröklési jogának megállapítására irányul, e tekintetben az elsőbírósi jogi álláspontja a helyes azért, mert kétely esetében is a helyettesítés oly módon értelmezendő, mely által az örökösnek a tulajdonröli rendelkezési szabadsága legkevésbé korlátoztatik, a végrendelet kérdéses intézkedésének tartalma azonban világos s annak értelmében a helyettesítési hatálya megszünt akkor, midőn az örökhagyó házasságot kötött s ez időponttól az öröksége felett szabadon rendelkezhetett.

A másodbírósi ítéletének egyéb rendelkezései azért hagyattak helyben, mert az ideigl. törv. szab. 13. §-a a házasság alatti szerzeményekre nézve a korábbi magyar törvények határozatait tartotta fenn, a jászkúnoknál pedig statutumaik alapján a férjet, a szerzett vagyon felett korlátlan rendelkezési jog illetve s az ezen statutumok alapján kifejlődött gyakorlat szerint a férj a főszerző és az asszony pusztán a házastársi együttélés alapján közszerzői jogot nem érvényesíthet, illetve az V. statutum 1. §-a szerint közkeresőnek nem tekintethetik és mert az idézett V. statutum értelmében az özvegy asszony férjének halála után, ha a kereső férj másként nem rendelkezett, annak jószágában csak úgy marad benn, hogy abból éljen, nem pedig mint tulajdonos, tehát mint haszonélvező s az említett statutumban nem lévén oly rendelkezés, a melynél fogva a férjnek törvényes örökösei — eltekintve az állag biztosítására, esetleg szükséges intézkedésektől — az özvegyet haszonélvezeti jogában korlátozhatnák, kifejezett világos intézkedés hiányában az országos törvény szolgál irányadóul, ez pedig az oldalrokonoknak a haszonélvezeti jog korlátozása tekintetében még az ági vagyónokra nézve sem ad jogot. (Curia 1906. május 16. 827/1905. sz.)

*

245. A szent korona öröklésének akkor lévén helye, midőn sem az örökhagyó nem tett vagyonáról érvényes végintézkedést, sem arra törvényes örökös nincs. A felperes kincstár tehát tartozott volna keresetét nemcsak a végrendeleti örökösök ellen, hanem mindazok ellen is indítani, kik a hagyatékra az örökösödési eljárás során törvényes öröklés jogcímén igényt emeltek, még pedig annyival inkább, mivel az a kérdés, hogy az utóbbiaknak az örökhagyóval vérségi összeköttetése bizonyítást nyert-e vagy sem, ugyanazoknak perben állása nélkül el nem bírálható. (Curia 1906. évi június 25. 1369/905. sz.)

*

246. Az állandóan követett bírói gyakorlat értelmében jogszabályt képez, hogy a gyermek törvényes származását egyedül a férj van jogosítva megtámadni és ez a jog a férj örököseire csak abban az esetben száll át, ha a férj a gyermek létezéséről tudomással nem bírt, avagy ha a szükséges törvényes lépések megtételében akadályozva volt. (Ez az elv határozott kifejezést nyert a m. kir. Curianak 4552/894., 4435/900., 2773/903., 3722/904., 4225/904. és 4162/904. számok alatt hozott ítéleteiben.) A másodbírósi ítéletének idevonatkozó és e helyt is elfogadott indoklásából azonban kétségtelen, hogy örökhagyó tudomással bírt a felperes létezéséről, sőt ebbeli tudomásának az 1902. évi augusztus hó 22-én alkotott végrendeletében nyílt kifejezést is adott; másrészt azt, hogy az örökhagyó a felperes törvénytelenítésének szorgalmazásában bármiként akadályozva volt volna, az alperes nem is állította, annál kevésbé bizonyította. Igaz ugyan, hogy örökhagyó az 1902. évi augusztus hó 22-én kelt végrendeletében, a melyben egyrésztől kizárolagos örökösévé a második házasságából származott gyermekét, a kiskorú alperest nevezte ki, másrésztől pedig a kiskorú felperest nem tőle származottnak jelentette ki: második nejét, mint gyermekének bekövetkezendő halála után természetes és törvényes gyámját, egyúttal felhatalmazta arra is, hogy a felperes származásának törvénytelenítése és az öröklésből való kirekesztése iránt a szükséges lépéseket megtehesse; ámde ez a körülmény az alperes kereseti jogosultságának megállapíthatását maga után nem vonhatja, mert az örökhagyó a személyéhez kötött jogot örökösére át nem ruházhatta. Végül nem áll, hogy a fentebb vázolt jogszabály az örökösödési perekre nem volna alkalmazható; nem pedig azért, mert a törvényes öröklési jog az örökös és az örökhagyó között létezett rokonságon és az abból folyó vérokösségen alapszik; már pedig az örökös és az örökhagyó közti rokonság csakis az azok családi állására való tekintettel állapítható meg, a miből önként következik, hogy a törvényes örökösöként fellépő egyénnek vitássá vált igényjogosultságának kérdése családi állásától elkülönítetten sikeresen meg sem oldható. (Curia 1906. június 15. 1598. sz.)

*

247. Az ági érték csupán a hagyatéki vagyomból lévén pótlendő, az ági örökös az özvegyi jog megszűntéig csak az ági érték biztosítását követelheti, minélfogva az özvegy, ki a hagyatékot özvegyi jogánál fogva természetben jogosult hasznélvezni, csak azon esetben kötelezhető arra, hogy az ági értéket birói kézhez tegye, ha a hagyaték elidegenítésével vagy megterhelésével a hagyaték állagát megváltoztatta és a biztosítékot elvonta; s mert az özvegyi jog megszűntével az örökösnek jogszerű igénye van arra, hogy az őt megillető örökrész kiadassék, nincs törvényes akadálya annak, hogy alperes az özvegyi jog megszűntével a felperest megillető örökség kiadására ne köteleztessék. (Curia 1906. május 4. 2998. sz.)

*

248. A férjétől különváltan élt, de törvényesen el nem választott nő, özvegyi jogát csak abban az esetben veszti el, ha ellenfele azt bizonyítja, hogy a különélést a nő hibája idézte elő. (Curia 1906. június 15. 2442. sz.)

*

249. Abban az esetben, ha az elváltan élő házaspár az ideiglenes nőtartási összeget joghatályosan egyezségileg határozták meg, a nő nem jogosult arra, hogy az egyezségileg megállapított tartásdíjbeli összeg felemelését kérhesse. (Curia 1906. június 28. J. G. 134. sz.)

*

250. Jogelv az, hogy a házastársaknak betegség esetén egymást ápolni és gyógyíttatni a házassági viszonyból kifolyó kötelességük s ezért kiadásaik megtérítését rendszerint nem követelhetik. A hozomány rendeltetésénél fogva a házastársi kiadások fedezésének könnyítésére szolgál ugyan, de e kiadások fedezése jogilag mindig a férjet terhelik s azért a férj eme kötelezettsége folytán, vagyis mindaddig, míg annak teljesítésére képes, ez alól magát ki nem vonhatja és csak abban az esetben nyulhat a nő által neki átadott hozomány állagához, ha a költségek a jövedelemből egyáltalában nem fedezhetők, de még ebben az esetben is kell, hogy a nem fedezhető kiadások elsősorban a férjnek törzsvagyonát terheljék és csak ilyenek nem léteben végszükségből lehet csak a hozomány állagához nyulni. Tekintve már most, hogy az alperes a házassági szerződés szerint a házasság megkötésekor 24,000 korona hozományi összeget vett át, ez összegnek több mint 15 esztendőn át szedett jövedelmei által a neje gyógyítására fordított kiadásai, még ha neki magának azonkívül semmi jövedelme sem lett volna is, legnagyobbbrészt megtérültek, mert nem áll alperesnek az az érvelése, hogy a hozománynak az a felerésze, amely az ő javára viszonthitbérként kikötött, már a házasságnak második éve után az ő tulajdonává vált volna, nem pedig azért, mert az alperes maga is azon az állásponton áll, hogy a részére biztosított 12,000 korona hitbér természetű, a hit-

bér azonban csak a házasság törvényes fölbontásakor követelhető s így jogilag véve ez a 12,000 korona csakis a nő elhalálozásakor vált az alperes tulajdonává. (Pozsonyi tábla.)

A másodbiróság ítélete, annak az indoknak mellőzésével, hogy a nő gyógyítási költsége a férj törzsvagyonát is terheli és hogy a nő gyógyítási költségét a férj csupán abban a végszükségben volna jogosítva a hozomány terhére számítani, ha ezek a költségek a férj törzsvagyonából nem fedezhetők, egyéb felhozott és felhívott indokai alapján helybenhagyatik. (Curia 1906. márcz. 23. 7997/1904. sz.)

*

251. A természetes apa az ő vagyoni viszonyainak és az anya társadalmi állásának mérlegelésével csak annyi tartásdíjat köteles fizetni, amennyi a gyermek eltartására elegendő és egymagában az a körülmény, hogy utóbb a természetes apa vagyoni, személyi és egyéb viszonyaiban az ő javára előnyös változás állott be, a törvénytelen gyermek javára megítélt tartásdíjnak felemelésére jogos okul nem szolgálhat. (Curia 1906. április 10. J. G. 647. sz.)

*

252. Felperes ideiglenes nőtartás iránt indított pert s a budapesti bíróság illetékességét arra alapítja, hogy az okiratban, amelyben alperes magát tartás fizetésére kötelezte, alperes per esetére alávetette magát bármely szabadon választható kir. járásbíróság illetékességének. Alperes ezen alávetés ellenére pergátló kifogással él ezen bíróság illetékességének hiánya miatt, mert az okirat és a bennefoglalt kikötés érvénytelen, mivel a közjegyzői okirat aláírása alkalmával alperes még kiskorú volt. Az okirat 1904. évi június hó 2-án kelt. Minthogy peresfelek között nem vitás, hogy alperes 1880. augusztus hó 1-én született: alperes az okirat aláírásakor 24. életévét még be nem töltötte s így teljeskorúságát kora szerint még el nem érte. (1877. évi XX. t.-cz. 1. §.) Azonban a csatolt árvaszéki végzésekből kitűnik, hogy alperes 1898 óta atyjának gyámhatóságilag jóváhagyott beleegyezésével önálló ipart üzött. Alperes tehát 1904. június hó 2-án mégis teljeskorú volt, mert az a kiskorú, aki élete 18. évének betöltése után az atyjának gyámhatóságilag jóváhagyott beleegyezésével önálló ipart üz, ezzel teljeskorúvá válik. (1877. évi XX. t.-cz. 5. §.) Az önálló iparüzéssel szerzett ezen teljeskorúság hatását nem zárja ki a házassági jogról szóló 1894. évi XXXI. t.-cz. 130. §-a sem, amely szerint az 1877. évi XX. t.-cz. 5. §-án alapuló teljeskorúság a házassági törvény alkalmazásában tekintetbe nem jön és az sem, hogy a szerződés házassági szerződés. Mert az 1894. évi XXXI. t.-cz. a házassági vagyongról nem intézkedik és a cselekvőképességre különös szabályokat csakis a házasságkötés, de nem a házassági vagyongról szempontjából állít fel. Miért is a házassági vagyongr körében létrejött ügyletekre a

cselekvőképesség közönséges szabályai irányadók. A szerződés az előadottak szerint érvényes. (Budapesti törvényszék mint felebb. bir. 1906. június 22. 243/2. I. D. sz.)

*

253. Az a rendelkezés, mely szerint az alperes édesatyja s maga az alperes a per útján kártérítésül nyerendő összegnek egy negyedrészt felperes részére ügyvédi jutalomdíjúl az alperes kiskorúságában kötelezték s ekként a perben nyerendő törzsvagyonnak negyedrészt előre elidegenítették, miután az gyámhatósági jóváhagyást nem nyert, az alperesre nézve kötelező nem lévén, felperes az abban kikötött jutalomdíjat sem követelheti. (Curia 1906. május 15. 2227. sz.)

*

254. A balesetből származó járadék-követelés kétségtelenül tartás jellegével bír, az ilyen természetű követelés a dolog természeténél fogva a kereset beadását megelőzőleg lefolyt hosszabb időtartamra csak azon esetben érvényesíthető, ha az igényvel felépő peresfél bebizonyítja, hogy a késedelmeskedés nem rajta múlt, vagy hogy a kereset indításáig lefolyt hosszú időtartam alatt saját vagyonából tartotta fenn magát. (Curia 1906. márcz. 29. 1534. sz.)

*

255. Nincsen olyan törvény vagy rendelet, amely általánosságban meghatározná azt, hogy minő természetű pénzek s értékek fogadandók el birói letétként. Ellenben van számos törvényes rendelkezés, amelyek szerint egyes különös esetekben birói letétbe helyezés van megengedve vagy elrendelve.

Igy például a váltótörvény 40. §-a, amely megengedi, hogy a váltóadós, ha a fizetés a lejáratkor nem követeltetik, a fizetés hiánya miatti óvás határideje után a váltóösszeget a bíróságnál leteheti vagy a végrehajtási törvénynek több hasonló rendelkezései közül annak 15. §-a, amely szerint ha a jogosított elhalt s az örökösök még biróilag kimondva nincsenek, a behajtott pénz a hagyatéki bíróságnál leteendő, továbbá annak 115. §-a, amikor a váltótörvény 106. és a kereskedelmi törvény 305., 306. §-ai alapján elrendelt árverésen befolyt vételár maradványa — akadály esetén — birói letétbe helyezendő, ugyanez a 115. § nyer alkalmazást, ha az árverés a kereskedelmi törvény 309. §-a alapján rendeltetett el.

Már e néhány példaszerűen felsorolt esetből is megállapítható per analogiam, hogy a letétel vagy azért van megengedve vagy elrendelve, hogy az adós a késedelem alól magát mentesítse vagy pedig azért, mert vitás, hogy a követelés kit illet meg. Minthogy pedig a jelen esetben a letétbe helyezésre alapul szolgálható mindkét körülmény fenforog, amennyiben a vasut magát a késedelem alól mentesíteni akarja és mert nem áll módjában saját hatáskörében

megállapítani azt, hogy a letett összeg csakugyan a jogosítottként jelentkező D. A.-t illeti-e meg: ennél fogva feljogosítottnak kell őt tekinteni arra, hogy az őtet meg nem illető pénzüsszeget a bíróságnál letegye, miért is az elsőbíróság végzését e részben megváltoztatni s azt a letét elfogadására s az ezzel kapcsolatos további intézkedések megtételére utasítani kellett. (Budapesti kir. tábla 1906. április 19. 1095. sz.)

*

256. A szerződés szerint felperes minden korlátozás nélkül megengedte, hogy a tőle megvett üzletet F. M. vevő az eddigi cég alatt, de az utódlást kifejező toldat kitétele mellett, vagyis „B. Gyula utóda“ cég alatt folytathassa. A szerződésből nem tűnik ki, sem felperes által egyéb módon sem igazoltatott annak a korlátozásnak kikötése, hogy F. M. vevő a reá átruházott céget csak személyesen használhassa és az üzlet továbbadásával azt másra ne ruházhassa át. Amennyiben pedig az említett korlátozás iránti megállapodásnak létrejöttét felperes nem bizonyította, meg kellett állapítani, hogy F. M. a felperestől megszerzett céget az üzlettel együtt alperesre átruházni jogosítva volt. Ugyanis, ha valamely kereskedő üzletével együtt a cég további használásának jogát is másra átruházza, úgy az átruházásnak tárgyát az az erkölcsi és vagyoni érdek is képezi, mely a cégnek használatához fűződik. Midőn a K. T. 12. §-a megengedte, hogy a kereskedelmi üzletnek szerződés vagy örökösödés útján megszerzése esetén a volt tulajdonos vagy jogutódainak beleegyezésével az üzlet az addigi cég alatt folytatható legyen: a cégek állandó fenmaradásának biztosítása mellett a cég használatában rejlő fentebb írt érdeket kívánta biztosítani, amely az üzletet átruházó félre nézve abban az anyagi előnyben jut érvényre, amelyben az az üzletnek céghasználattal joggal átruházása esetén, a magasabb ellenérték elérhetése útján részesül. Ezekből következik, hogy valamely üzlettel együtt megszerzett céghasználattal jog nem a szerző fél személyéhez kötött személyes, hanem olyan jog, mely ellenkező kikötés nem léteben a szerző fél örökösire is átszáll és szerződés útján élők között is átruházható. Minthogy pedig nem vitás, hogy F. M. alperesnek a „B. Gyula utóda“ cég használatát megengedte s így ezt a céget alperes jogszerűleg használhatja, felperest keresetével elutasítani kellett. Nem lehetett figyelembe venni a felperes által panaszolt azt a körülményt sem, hogy alperes cégtábláján a cégszöveget állítólag oly módon használja, hogy az „utóda“ szó betűi feltűnően kisebbek a cégszöveg többi soraikban használt betűknél. Mert ha ez a cég szabálytalan használatául volna is tekinthető, erre vonatkozó eljárás az iparhatóságnak hatáskörébe van utalva. (1884: évi XVIII. t.-cz. 58. és 157. §§.) (Curia 1906. június 5. 526/905. sz., a budapesti keresk. és vtó tsz. indokainak hhagyásával.)

*

257. Nem volt figyelembe vehető alperesnek az a kifogása, hogy „K. J. és fia“ cég, mely németül „J. K. & Sohn“ cég alatt is be van jegyezve, nem volna azonos a kereseti váltón elfogadóként szereplő Joh. K. & Sohn céggel, mert az alperes nem tagadta, hogy a váltón levő Joh. K. & Sohn cég elfogadói aláírás K. J.-tól mint K. J. és fia cégnek a váltó kiállítása idejében volt tulajdonosától származik, arra pedig nincs adat, hogy K. J. nem a J. K. & Sohn céget akarta volna kötelezni. (Curia 1906. május 22. 1043/905. sz., a budapesti tábla indokainak hagyásával.)

*

258. A végrehajthatónak személyesen kötelezett adósaként jelentkező végrehajtást szenvedettnek árverelőként és árverési vevőként szereplését az 1881: LX. t.-cz. 169. §-ának tiltó rendelkezése egyenesen kizárja, ennél fogva az árverési jogcselekménynek az a része, amely szerint a végrehajtást szenvedett árverési vevőnek elfogadtatott, önmagában érvénytelen, az ennek folytán jogerőre nem emelkedhetik és ez okból ily törvénybe ütköző árverési cselekmény a végrehajtási eljárás folyamán hivatalból észlelendő semmisségi okot képez. (Budapesti tábla 1906. február 6. 889. sz.)

*

259. Az a körülmény, hogy valaki életjáradék fizetésére köteleztetett, magában véve még nem vonja maga után azt a kötelezettséget, hogy az életjáradékot bírói letétel által biztosítsa. A biztosítás iránti kötelezettség csak akkor áll fenn, ha az eset körülményei a tartás kötelezettségének megállapításán kívül annak bírói letétel útján vagy más úton leendő biztosítása is okadatolttá teszik. (Curia 1906. február 16. 60. sz.)

Adó- és illetékügyek.

(A m. kir. közigazgatási bíróság pénzügyi osztályának határozatai.)

260. A függő termés mint növedék, az ingatlanok alkotó részét képező s ebben a minőségben ingatlanok tekintendő ugyan, mint-hogy azonban ez a jogi természete csak az ingatlanhoz — a termőföldhöz — való viszonyára vonatkozik és csak külön kikötés hiánya esetében osztozik az ingatlan jogi sorsában — másfelől pedig gazdasági feladatánál, vagyis az ingatlantól való elválasztásra s így az ingatlan fennálló kapcsolat megszüntetésére irányuló rendelkezésénél fogva a függő termés a forgalomban rendszerint mint önálló, az ingatlantól különálló dolog szerepel s ennél fogva a jogügyletnek külön tárgyaúl szolgál: kétségtelen, hogy amidőn ez az utóbbi eset forog fenn, vagyis midőn a feleknek rendelkezése folytán a függő termés a jogügyletnek külön tárgyaúl szolgál s az nem az ingatlan egységes vételárban, hanem mint külön dolog, külön megállapított vételárban adatik el, illetve vétetik meg,

akkor a függő termés sem jogi természete, sem az illetékszabás szempontjából nem vehető az ingatlan tekintete alá és pedig az illetékszabás szempontjából annál kevésbbé, mert a függő termésnek az ingatlannal való kapcsolata csak a gazdasági évre szorítkozván s annak az ingatlantól való elválasztásra irányuló rendelkezésnél fogva ingatlan természete is csak ideiglenes lévén, benső alapja indokoltsága hiányzik annak, hogy az az olyan dologra megszabott illeték alá vonassék, amelynek ingatlan minősége, ingatlan természete rendszerint az állandóság jellegével bír s ép azért esik magasabb illeték alá, mert ingatlan természeténél fogva ritkábban esik illetékezés alá. Ezeknél fogva úgy tekintettel arra, hogy a jelen esetben a függő termés a becsatolt adásvételi szerződés tartalma szerint a felek külön rendelkezésének és a jogügyletnek önálló tárgyát képezte s annak vételára nem a szintén egyidejűleg eladott ingatlanok vételáraival egységesen, hanem önállóan lett megállapítva: a vételár utáni illeték nem az ingatlanokra megszabott 4·30/0, hanem a III. fokozat szerint volt megállapítandó, ép úgy, mint amikor a függő termés anélkül adatik el, hogy egyidejűleg maga az ingatlan is eladassék. Ugyanis, hogy a függő termés eladásával egyidejűleg maga az ingatlan is eladatik, sem jogilag, sem tényleg nem zárja ki a függő termésre vonatkozó külön megállapodás lehetőségét, másfelől pedig nem volna jogi alapja, sőt a mindennapi élet felfogásával és a jogérzülettel ellenkeznek az, hogy a függő termés ingónak tekintessék és ebből folyóan vételára után a III. fok. illeték szabassék ki akkor, ha a függő termés nem az ingatlanokkal egyidejűleg, illetve ezeknek eladása nélkül adatik el, ez a minősége s ennek következménye pedig megvonassék akkor, ha az az ingatlan egyidejűleg ugyan, de azokra való tekintet nélkül, mint külön önálló vételárral bíró dolog adatik el. Ami a gazdasági felszerelést illeti, ez mint tartozik, a felek külön rendelkezése hiányában osztozhatik ugyan az ingatlan dolognak, mint földolognak jogi sorsában, azonban szintén lehet külön rendelkezésnek, külön jogügyletnek a tárgya s ez esetben ingó dolog természetével bír. Az illeték alapjául szolgáló szerződés tartalma szerint ez az eset most is fenforogván, az eladott gazdasági felszerelés vételára után szintén nem a 4·30/0, hanem a III. fokozat szerinti illeték volt kiszabandó. (4161/1906. P. sz.)

Lapszemle.

Egy „És“ körüli törvénytárgyalás. A „Jogtudományi Közlöny“ f. évi 22. számában dr. Katona Mór bpesti egyetemi tanár az 1876 : XVI. t.-cz. 32. §-ának az elméletben és gyakorlatban mindeddig vallott értelmével teljesen ellenkező magyarázatát vitatja. Szerinte ugyanis az, hogy az önkezüleg írt és aláírt végrendelet érvényes annyiban, amennyiben abban „a leszármazó egyenes örökösök és házastárs javára tételik intézkedés“, azt jelenti, hogy érvényes csak az a végrendelet, melyben mindenesetre a lemenők javára, esetleg emellett a házastárs javára is, de nem érvényes az a végrendelet, melyben csak a házastárs javára történik intézkedés, még abban az esetben sem, ha az örökhagyónak leszármazója egyáltalán nincsen. Ugy a nyelvtani, mint a logikai magyarázat alapján szerinte ez a helyes feljogás. Mert az „és“ szónak nem lehet szétválasztó, disiunctiv értelmet tulajdonítva, a 32. §-t úgy értelmezni, hogy a lemenők vagy házastárs (akár lemenők, akár házastárs) javára tett kiváltságos végrendelet érvényes. Hanem az „és“ szónak összekapcsoló, összekötő értelem tulajdonítandó, úgy hogy a 32. § szerint, kiváltságos végrendeletet az örökhagyó csak akkor tehet, ha lemenői javára intézkedik. Emellett még az ilyen végrendeletben házastársa javára is rendelkezhetik érvényesen. Csupán házastárs javára azonban ilyen alakban nem lehet végrendelkezni. Erre az eredményre kell jutni a logikai magyarázat eszközeivel is. A lemenőknél, akik ugyanis törvényes örökösök a szülőnek, a végintézkedés inkább a vagyonban való osztályra vonatkozik csak, abban kíván a szülő rendet teremteni, jogosult tehát az ilyen rendelkezés érvényességének, kevesebb formassággal való megelégedéssel kedvezni. A gyermekek közötti vagyoni rendelkezéssel azután természetesen együttjár a túlélő házastárs ellátásáról való gondoskodás is. De ezek a szempontok nem forognak fenn, amikor lemenők hiányában az örökhagyó csakis házastársa javára végrendelkezik. Nincsen tehát ok, ezen esetben is a rendes végrendeleti alakiségtől eltekinteni. Ezt az álláspontot támogatja a 32. § keletkezésének története is. Eredetileg ugyanis a képviselőházban a gyermekek közötti osztály tételére indítványoztatott a kiváltságos végrendelet érvényessége. Az igazságügyi bizottság, ahová ez az indítvány szövegezés végett utasított, felvette azután az „és házastárs“ toldást, úgy hogy nyilvánvaló,

miszerint a súlypont a lemenőkön van, ezek részesítették a kedvezésben, mely a házastársra csak azokkal kapcsolatban, mellesleg terjesztetett ki. Eszerint sem lehet tehát a kizárólag a házastárs javára szóló rendelkezést érvényesnek elismerni.

A „Jogtudományi Közlöny“ 24. és 25. számaiban többen szólaltak fel ezen, véleményünk szerint is helytelen felfogás ellen. A grammatikai magyarázat igenis megengedi, hogy az „és“ szónak az „akár-akár“ értelem tulajdoníttassék. Az „és“ nem a „lemenoeket és házastársat“, hanem az „intézkedéseket“ kapcsolja össze. Érvényes a végrendelet „ha intézkedés történik a lemenők“ és „ha intézkedés történik a házastárs“ javára, nem pedig csak akkor, „ha intézkedés történik a lemenők és házastárs javára“. Hogy az „és“ szónak ez a helyes értelme, arra épen törvényeinkből több példa hozható fel. (Keresk. törv. 5. § „kufárok és házalók“ III. dijj. 2. t. és 95. t. B. a., „szülőkről gyermekeikre és ezek utódaira“, ahol tehát nyilvánvalóan „és“ alatt mindig „vagy“ értendő.) Ugyanezt tartja a közönséges nyelvhasználat is. „Gyermekek és katonák őrmestertől lefelé féláron“ nem azt jelenti, hogy gyermekek csak katonákkal együtt léphetnek be féláron. Külömben is az ellenkező magyarázat mellett, mely alapon ismerhető el azon végrendelet érvényessége, mely csakis a gyermekek javára rendelkezik? Hiszen grammatikailag „lemenoek és házastárs“ és „házastárs és lemenoek“ között különbség nincsen. És ha a 32. §-ban „és“ helyett „vagy“ állana, vajjon érvénytelen volna az a végrendelet, melyben az örökhagyó lemenoek és házastárs javára rendelkezik? Még gyengébb lábon áll a logikai magyarázat. Nyilvánvaló, hogy a házastársat kedvezésben részesíteni jogosultabb akkor, amikor gyermek nincsen, mint akkor, amikor van. Ha a férj így rendelkezik: „vagyonom fele fiamé, másik fele nőmé“ ez érvényes, de ha gyermek nem léteben az ági vagyonról így rendelkezik „vagyonom fele nőmé“, ez dr. Katona szerint érvénytelen. Már pedig ha a házastárs javára a gyermektől a köteles rész határain belül elvonható a vagyon ezen kiváltságos végrendelet formában, nem tehető fel, hogy az oldalrokonok kedvéért szűkebb korlátok közé akarta szorítani a favor testamenti-t a törvényhozó. Mindenképpen helyes tehát az 1876 : XVI. t.-cz. 32. §-ában felállított kiváltságos végrendelet kellékeinek az elméletben és gyakorlatban eddig elismert magyarázata mellett megmaradni.

A hitelbiztosítéki okiratok reformját javasolja az „Ügyvédek Lapja“ f. évi 23. számában *Káplány Géza* ny. kir. ítélőtáblai bíró. Nevezetesen, hogy a hitelbiztosítéki okiratban joghatályosan akként lehessen rendelkezni, hogy az annak alapján bekebelezett jelzálogjogra nézve, az okiratba foglalandó engedély alapján *feljegyeztessék*, miszerint az a hitelbiztosítéki tőke és járulékaik erejéig egyszersmind a tlkvi tulajdonos jogutóda (örököse vagy szerződés-jogutóda, azaz universalis vagy specialis successora) által kiállított okiratok alapján keletkezett váltó-, kötelezvénybeli-, számla-, vagy bármiféle tartozás biztosítására is szolgál.

Az a körülmény, hogy név szerint még meg nem nevezhető örökösök s magánkézből történhető átruházás esetére név szerint még meg nem nevezhető új tlkvi tulajdonos érdekében szándékoltatik a feljegyzés: nem ok annak megtagadására. Ha egyszer az örökösödési eljárásról szóló 1894: évi XVI. t.-cz. 78. §-a szerint az utóöröklési jogot név szerint meg nem nevezett utóörökösök s valamely, név szerint meg nem nevezett személynek születendő leszármazói javára is lehet tlkvi feljegyzés által biztosítani: nincsen semmiféle törvényes vagy tlkvi akadály arra nézve, hogy a szóban levő rendelkezés a hitelbiztosítéki okiratba felvétessék és az ott kifejezett engedély alapján a telekkönyvben feljegyeztessék.

A pénzügyintézeteknek érdemes volna ezen kérdéssel foglalkozniok és az említett rendelkezésnek a hitelbiztosítéki okiratokba való felvételével kísérletet tenniök. Ha a bíróságoknál ez a feljegyzés keresztül volna vihető, annak a forgalomban nagy előnyei volnának, mert:

1. abban az esetben, amikor a hitelbiztosítéki okiratot kiállító tlkvi tulajdonos elhalt, nem kell a váltót beperesíteni, hanem az igazolt örökösök a fennálló követelésről, illetve hátralékkövetelésről új váltót állítanak ki s a pénzügyintézet követelését ily módon törlesztgethetnék;

2. abban az esetben, amikor a hitelbiztosítéki okiratot kiállító tlkvi tulajdonos a hitelbiztosítéki jelzálogjoggal terhelt ingatlanának tulajdonjogát magánkézből másra átruházta: az új tlkvi tulajdonos minden további — okirat vagy nyilatkozat kiállítása — nélkül saját váltóelfogadásaival fejezheti ki, illetve törlesztgetheti az átruházó korábbi tlkvi tulajdonosnak a hitelbiztosítéki jelzálogjog alapján fennálló követelését; ha pedig ily követelés már nincs, akkor az új tlkvi tulajdonos (jutott legyen az be a tlkvbe akár örökösödés,

akár magánkézből történt átruházás folytán) ugyanannak a hitelbiztosítéki jelzálogjognak alapján minden további — új hitelbiztosítéki okirat avagy nyilatkozat kiállítása — nélkül élvezhet hitelt, a pénzügyintézet pedig ugyanabban a rangsorban nyerhetne az ingatlanok bírói elárvereztetése esetén kielégítetést.

Azt hisszük azonban, hogy de lege ferenda bármennyire kívánatos volna az ilyen feljegyzés lehetősége, mai tlkvi rendtartásunk mellett azzal még kísérlet sem tehető. Arra ugyanis alig van mód, hogy maga a feljegyzés megengedhetőségének kérdése a Curiáig felvitessék, mert ha az alsóbíróságok egyike azt elrendeli, nincs a kinek érdekeltisége volna a felfolyamodáshoz, ha pedig mindkét alsóbíróság elutasítja, nincs további folyamodásnak helye. S minő biztonságot nyújtana vajjon, ha mindjárt az elsőbíróság elrendelné a feljegyzést? Minő tekintély (mert csak erről lehetne szó) garantálná a vételárfelosztási eljárás végső eredményét? A vételárfelosztásnál a feljegyzés hatályának kérdése vagy mint rangsorozati kérdés fog a telekkönyvi hatóság által eldöntetni (ha t. i. a hitelező végrehajtási zálogjogot is szerzett), vagy pedig mint fennállása tekintetében kifogásolt követelés külön perútra fog tereltetni: de mindenesetre contradictorius eljárás útján s az összes igénybe vehető fórumok igénybevitelével fog eldöntetni. Csak ezen utóbbi döntés után fogna kiderülni, hogy helyes volt-e a feljegyzés hatályában bízni. Az ezzel járó kockázatot tehát a pénzügyintézetek nem igen fogják elvállalhatni és kénytelenek lesznek megmaradni a mai körülményesebb és költségesebb eljárás mellett.

Közlemények.

A magyar közjegyzői intézmény hiányairól olvassuk „A Jog“ f. é. 36. számában a következő figyelemreméltó megjegyzéseket:

„Ha a közjegyzői intézmény hazánkban nem fejlődhetett úgy, mint más kulturálmokban és általánosságban véve a nép által még nem tekintetik a megelőző jogvédelem legbiztosabb faktorának, az sem magának az intézménynek, sem pedig az ezen intézmény képviselőinek, vagyis az ezen a téren működő, arra hivatott egyéneknek a hibája.

Az intézmény kívánatos fejlődésének főakadályai:

1. A közjegyzői hivatásnak szűk hatásköre.
2. Az eddig folytatott kinevezési rendszer.

3. A közjegyzői állásoknak elégtelensége és nagyon is aránytalan jövedelmezősége.

Amidőn az 1874. évi törvényhozás a közjegyzői intézményt recipiálta, megfeledezett arról, hogy azt alaposan szervezte volna. Nem fektetett elég súlyt arra, hogy a közjegyzőknek egyik főhivatása a perek megelőzése és nemcsak a perbeli bizonyítékok hatásossá tétele. Ez az oka annak a nagyon is korlátolt közjegyzői hatáskörnek, vagyis hogy csekély ama jogügyleteknek a száma, amelyek kötelezőleg a közjegyzői hatáskörbe utalvák.

Igy lehetséges azután, hogy az összes telekkönyvi jogügyleteknek körülbelül csak 5%-a képez közjegyzői okiratot; ezt a visszás állapotot fokozza még az, hogy a telekk. jogügyletek 95%-ából is csekély hányadrész jut az ügyvédekre, mint jogi képzettségüknel fogva hivatott közegekre, ellenben a telekk. jogügyleteknek körülbelül 70—80%-át szakképzettséggel nem bíró egyének, — egyik ügyvédi kamara évi jelentése szerint: „a hivatalos és nem hivatalos zugirások” — gyártják.

Ez egy kulturállamra nézve valóban szégyenletes állapot.

Minden mesterséghez megkívánatik a szakképzettség, csak a jogügyletek fogalmazásánál van megengedve, hogy azokat szintén korlátlanul olyanok is készítsék, akik a jogtudománnyal sohasem foglalkoztak. Ebben a korlátlanságban van a hiba. Nem tartom szükségesnek, hogy az összes telekkönyvi jogügyletek, úgy mint némely államban, — közjegyzői okirati vagy hitelesítési kényszer alatt álljanak, de azt igen, hogy a telekkönyvi jogügyleteket és a vonatkozó telekk. kérvényeket osakis jogi képzettséggel és kvalifikációval bíró egyének készítsék és a kérvények azok által signáltassanak. Igy azután a telekk. hatóságok megszabadulnának a sok selejtes blanquetta-munkától. A kisebb mindennapi és vagyoni jogi fontossággal nem bíró jogügyleteket, mint p. o. bekebelezés tárgyát nem képező adóleveleket, nyugtákat, nyilatkozatokat, I. fokú közigazgatási és más hatóságokhoz benyújtandó kérvényeket azután bárki maga vagy az érdekeltek megbízásából bárki más is készíthetné.

Ma az összes jogügyleteknek legalább 60—70%-át, köztük akárhány nagy, még 100,000 koronás adás-vevési szerződéseket is a községi jegyzők készítenek, akik sok helyen az ügyvédet, közjegyzőt már illetéktelen konkurrensnek tekintik.

Európában nincs kulturállam, amelyben ehhez hasonlót találnánk, ahol az állam megengedné, hogy a közigazgatásnak, habár elsőfokú, de mégis elég fontos közegei, tehát hivatalnokai, magánkeresettel foglalkozzanak.

Hogy ez így van, annak oka volt az eddigi kormányrendszer, amely főleg politikai szempontokból, ezen közigazgatási hivatalnokoknak jövedelmi forrást akart biztosítani, hogy ezáltal őket céljainak megnyerhesse és eszközeivé tehesse, ami, ha nem is mindig, de elég esetben sikerült is. Ezen kormányrendszer szerint a jegyző lett volna hivatva a népet a választásokra előkészíteni és a kormánynak a többséget biztosítani.

Azért kellett a jegyzőknek, akik közt a középiskolát végzett emberek kisebbségben vannak, de akik a néppel folyton érintkeznek,

annak ügyeire és bajaira befolyással lehetnek, állandó fizetés és nyugdíj-jogosultság mellett, sok esetben 5—6,000 korona magánjövedelmet biztosítani.

Amíg a jegyzők így átlag nemcsak jólétben bővelkednek, sőt egyes járásokat és megyéket, ahol a régi gentry eladósodott és hivatalosvár epigonjai csak névleg uralkodnak, a tisztujítás révén tényleg hatalmukban tartanak, addig például a falusi lelkészek, állami és községi tanítók, kik több műveltséggel és qualificációval bírnak, mint a jegyzők legnagyobb része és akikre legalább is oly fontos javak vannak bízva, mint a közigazgatás e hivatalnokaira, csak tengődnek, sőt gyakran nyomorognak.

A községi jegyzők működéséről azért kellett megemlékezni, mert az a közjegyzői hivatás szűk hatáskörével okozatos összefüggésben áll és azzal is, hogy Magyarországon az eddigi kormányok által befolyásolt törvényhozás, a jogügyletek alkotásánál a szakképzettséget majdnem mellőzhetőnek tartotta.

Pedig ugyanazon indokoknál fogva, amelyek szerint a házastársak közti jogügyletek a közjegyzői hatáskörbe utaltattak, az a szülők és gyermekek közti jogügyletre, osztályokra, továbbá az összes hagyatéki ügyekre is kiterjesztendő volna, a többi vagyoni jogi fontossággal bíró jogügyletek pedig csakis jogi qualificációval bíró egyénekre bizassanak. Ezáltal úgy a népen, valamint a bíróságokon is segítve lenne, a népen azért, mert sok felesleges perkoltségtól megkíméltetnék, az ügyvédek akárhány nagyobb községben letelepednének s így az avatott szerződéskészítőket közelebb hozná a néphez, a bíróságokon pedig segítve lenne a sok felesleges munkától való megkímélés által.

A magyar közjegyzői intézmény egyik hiánya továbbá az eddig folytatott kinevezési rendszer. Eddig ugyanis a közjegyzői állások betöltésénél igen gyakran a politikai szereplések, a kortesérdemek nyertek jutalmazást. Oly egyének is lettek kinevezve, akik nem is érznek hivatást a közjegyzői pályára iránt, nem bírnak a kellő gyakorlattal, hanem a közjegyzőséget csak jövedelmi forrásnak tekintik s az intézmény hátrányára beleülve a sinecurának tekintett hivatalba, csak névleg közjegyzők, a teendőket pedig majdnem kizárólag csakis helyettesek által végeztetik. Gyakran épen a nagyobb városokban lévő jövedelmezőbb közjegyzőségek lettek minden előléptetési rendszer mellőzésével így betöltve. Pedig az intézmény érdekében, nagyobb városokba és előkelőbb helyekre oly közjegyzőket kinevezni, mintegy előléptetni, akik már kisebb helyeken teljesen beváltak és a közjegyzői intézmény körül működésük által érdemeket szereztek. Ennek a megítélését pedig főleg a közjegyzői kamarákra kellene bízni, ami csak úgy volna elérhető, ha a kinevezéseknél a minister úr a kamarák ajánlását és felterjesztését a protectióval szemben több figyelemre méltatná.

Eszerint tehát kisebb helyekre közjegyzőhelyettesek, ügyvédek volnának kinevezendők, ellenben nagyobb helyekre rendszerint áthelyezést kérő közjegyzők.

Ez nemcsak igazságos, méltányos, de az intézmény érdekében felette üdvös is volna.

Végül nem csekély hátrány a közjegyzői állások elégtelensége és azok nagyon is aránytalan jövedelmezősége.

Az intézmény érdekében feltétlenül szükséges volna, hogy ott, ahol kir. járásbiróság van, kir. közjegyzői székhely is legyen, így ezután a jogvédelemnek, a jogbiztonság megvalósítására hivatott közjegyzeséget közelebb hozná a néphez. A közjegyzői hatáskör elterjesztése mellett, ennek a megvalósítása akadályokba nem ütköznék, mert akkor alig volna járás, ahol közjegyző meg ne élhetne, de azok a közjegyzők is, akiknek működési köre jelenleg két vagy három járásra kiterjed, tetemes anyagi kárt alig szenvednének.“

*

Az illetékköteles jogügyletek bejelentésének az ex-lex alatt történt elmulasztása. A közigazgatási bíróság az eddig lefolyt három ex-lex alatt mindig és következetesen azt az álláspontot foglalta el, hogy az illetékköteles jogügyleteket a felek az ex-lex alatt is kötelesek bejelenteni, különben jogosan bírsághatók. A bíróság eme jogi felfogását azzal indokolta, hogy a költségvetési törvényen kívüli állapot alatt nincs ugyan a kormánynak törvényes felhatalmazása arra, hogy az adókat kivethesse és behajthassa, de más tekintetben az adó- és illetéktörvények hatálya nem szünetel, tehát az 1881 : XXXIV. t.-cz. 5. § is érvényben áll, mely szerint a jogügyletek illetékkiszabás végett 8 nap alatt bejelentendők, valamint érvényben áll a 10. § is, amely a bejelentés elmulasztására vonatkozó megtorló intézkedéseket tartalmazza. Ezen felfogásból kifolyólag a szóban forgó bírságok ellen benyújtott panaszokat a közigazgatási bíróság rendszerint elutasította; így határozott a többek között 1904. évi 10461. és 1905. évi 18729. szám alatt kelt ítéletében. Most azonban a pénzügyminister az 1881 : XXXIV. t.-cz. 37. §-ában adott felhatalmazással élve, méltányosságot kívánt gyakorolni és mindjárt a költségvetési törvény elfogadása után, 1906. évi 2028. P. M. sz. alatt a következő körrendeletet adta ki: „Ott, ahol a bélyegilleték lerovásának vagy az illetékköteles jogügyletek és okiratok bejelentésének határideje az 1905. évi január 1. és az 1906. évi június 9. közötti időközben állott be, felemelt illeték nem követelhető. Ennélfogva a kiszabással megbízott hivatalok felemelt illetéket ne írjanak elő s ha ilyeneket előírtak volna, azoknak hivatalból való törlése iránt intézkedjenek, nehogy a feleknek jogorvoslatok útján kelljen igényeiket érvényesíteni. A bejelentési idő tartama a törvény hatálybalépése napjától számítandó és pedig úgy azokra az ügyletekre nézve, a melyeknél a bejelentési idő a költségvetési törvényen kívüli állapot alatt már

lejárt, valamint azokra nézve is, amelyek bejelentési ideje a költségvetési törvényen kívüli állapot tartama alatt kezdődött ugyan, de az 1906. II. t.-cikk hatályba lépése után járt le. Felemelt illeték tehát csak újból kezdődő bejelentési idő elmulasztása esetén írható elő“. A pénzügyminister ezen intézkedését a közigazgatási bíróság is érvényre emelte s az ilyfajta bírságok elleni panaszokat érdemlegesen nem intézi el, azzal az indokolással, hogy ezek a bírságok a most jelzett pénzügyministeri rendelet értelmében hivatalból töröltetvén, a vonatkozó panaszok tárgytalanokká váltak. A kérdés tehát ma úgy áll, hogy az illetékköteles jogügyletek bejelentésének az ex-lex alatt történt elmulasztása miatt bírsághatásnak helye nincs, sőt a kir. pénzügyigazgatóságok a már kiszabott bírságokat is kötelesek hivatalból törlésbe hozatni.

*

Zugírászat büntetése A kir. Curia a koronaügyésznek a jogegység érdekében használt perorvoslata folytán egy concret eset alkalmából kimondotta, hogy a zugírászat kihágása miatt nem pénzbírság, hanem pénzbüntetés rovandó ki és a pénzbüntetés behajthatatlanság esetén, elzárásra változtatandó át. (10523/905. B. sz.)

*

Közjegyzői székhely áthelyezése. Az igazságügyminister 1906. július 20-án 25427. sz. alatt kelt rendeletével a perlaszi és antalfalvai kir. járásbiróságok területére rendszeresített kir. közjegyzőség székhelyét f. é. november hó 1-től kezdődőleg Perlaszról Antalfalvára helyezte át.

K ü l f ö l d.

A váltóóvás reformja. A német birodalmi igazságügyi kormány közzétette a váltóóvás reformjáról szóló törvényjavaslat ideiglenes tervezetét. A javaslat szerint ha a váltó az intézvényezett lakóhelyén, tőle különböző személy által fizetendő, akkor a váltó fizetés végett ezen személynek mutatandó be és ha a fizetés meg nem történt, ezen személy ellen óvatolandó. Vagyis a telepített váltóval azonosítatik az úgynevezett fizetési helyiséggel ellátott váltó. Viszont az elfogadó elleni váltókereset fentartására egyiknél sem szükséges sem a bemutatás, sem pedig az óvás. A fizetés hiánya miatt az óvás a váltóra vagy annak todatára vezetendő és pedig közvet-

lenül az utolsó forgatmány alá. Ha ez nem történhetik meg, akkor az utolsó át nem húzott forgatmány az óvásnál megjelölendő. A váltóra a fizetés az óvatoló személy kezéhez teljesíthető. Ha az óvásban megjegyeztetett, hogy az üzlethelyiség vagy a lakás nem volt kinyomozható, akkor az óvás nem érvénytelen azon okból, mert a kinyomozás lehetséges volt. Az óvatoló személy felelőssége amiatt, mert elmulasztotta az alkalmas tudakozódásokat, ezáltal nem érintetik. Ha az ilyen, a helyi rendőri hatóságoknál való tudakozódás eredménytelen volt, az óvatoló személy nem köteles további nyomozásokat teljesíteni. A óvatolások, az óvatolt személy beleegyezésének kivételével reggel 8 órától esti 7 óráig eszközölhetők. Ha a saját váltó fizetése a kibocsátó lakóhelyén egy más személy által teljesítendő, akkor a váltó ezen személynek mutatandó be fizetés végett és ha a fizetés elmaradt, ezen személy ellen óvatolandó. Saját váltónál a váltójog fentartására a kibocsátó ellen sem a váltónak a fizetés napján való bemutatása, sem pedig az óvatolás felvétele nem szükséges.

Az óvás kellékeinek egyszerűsítésével összefügg a postaóvás meghonosításának terve abban az alakban, hogy az óvást nemcsak közjegyző, hanem postahivatalnok is felvehesse. A váltóóvások felvételének postahivatalok által való eszközlése tárgyában a közelebbi határozmányokat a birodalmi kancellár rendeletileg fogja megállapítani. A postaigazgatóság a magánjog általános szabályai szerint felelős a megbízó személynek az óvatolásra vonatkozó megbízás szabályszerű teljesítéséért a váltójogi visszkereseti igény erejéig. A postaigazgatóság elleni igény a postahivatalnak adott megbízástól számított három év alatt évül el. Figyelemmel a postaigazgatóság felelősségére azonban fentartatik a birodalmi kancellárnak a szövetségi tanács hozzájárulásával a postahivatalok általi óvatolást bizonyos váltóknál — figyelemmel az óvás fajára és a váltóösszeg magasságára is — kizárni. *

A köznap megjelölését az óváslevélben sürgetik Németországban, különösen oly váltóknál, melyeknek lejáratára egy vasárnap- vagy ünnepnapra esett. Ilyenkor ugyanis csupán a naptár, esetleg múlt évi vagy még régebbi naptár segítségével állapíthatják meg perben a bíróságok, hogy az óvás kellő időben vétetett fel. Míg ha a hó 21-én lejárt váltóról felvett óvásban kelet gyanánt, pld. „Hétfő 24-e“ van kitüntetve, nyilvánvaló, hogy közbe vasárnap esvén, a váltó kellő időben vétetett fel.

*

Cheque-k óvatolása Ausztriában. F. é. július 20-án lépett érvénybe az új osztrák chequetörvény. Érdekesnek tartjuk a cheque-k óvatolására vonatkozó rendelkezések ismertetését. A visszkereset fentartásához szükséges, hogy: 1. a cheque a megállapított határidőkben az intézvényezettnek fizetés végett bemutatassék; 2. a bemutatás és nemfizetés óvással tanusíttassék. Az óvást azonban helyettesíti az intézvényezettnek a cheque-re írt és aláírt nyilatkozata is, melylyel a bemutatást és annak időpontját igazolja. (U. n. privat declaratio rendszere, melyet többen a váltónál is meghonosítani kívánnak és amely Belgiumban, Olaszországban és Romániában élő jog is, anélkül azonban, hogy bevált volna). A cheque bemutatásának a kiállításától számított 5 vagy 8 napon belül kell történnie, amint a kiállítás helyén vagy belföldön ugyan, de más helyen fizetendő. Az óvás felvételének pedig legkésőbb a bemutatást követő első köznapon kell történnie. Ez az utóbbi rendelkezés az irodalomban máris felmerült nézetek szerint némi ellentmondásban látszik lenni azzal, hogy a bemutatásnak 5, illetve 8 napon belül kell történnie és hogy a kellő időben történt bemutatásnak óvással kell tanusíttatnia. Eszerint ugyanis a *határidőt követő* köznapon felvett óvás nem volna elegendő, hanem a *határidőben* történt bemutatásról is ugyanakkor óvást kellene felvenni. A gyakorlat lesz hivatva a felmerült kételyt eloszlatni.

*

Az önálló porosz közjegyzőség, melynek tervéről már lapunk f. é. áprilisi számában beszámoltunk, amint értesültünk a megvalósítás felé kezd haladni. Berlinben 50 új közjegyzői állás szerveztetik, melyeket nem ügyvédekkel, hanem kizárólagos hivatásos közjegyzőkkel fognak betölteni. A reform német jogászörökben általános helyesléssel találkozik, első lépésnek tekintik a birodalmi egységes és önálló közjegyzőség megalkotásához és a Berlinben ezidő szerint működő 370 ügyvéd-közjegyző körében sem merültek fel ellenző vélemények.

Szerkesztői üzenet.

M. B., Nagyvárad. Ily értelmű rendelkezésről tudomásunk nincsen. Sem a közjegyzői rendtartás (1874 : XXXV. t.-cz. 168. §.), sem az iroda-vizsgálatokról rendelkező 1888. évi 47955. sz. igazságügyministeri vagy más rendelet ilyen intézkedést nem tartalmaz.
